

Tiia Eving

17. IX 1947 – 24. VI 2024

Lahkunud on töökas ja erialale pühendunud metallikunstnik Tiia Eving. Ta sündis 17. septembril 1947 Saaremaal Kihelkonnal. Kooliõpetajate perekonnast pärit Eving (Tõkman) läks pärast Kihelkonna põhikooli lõpetamist Tartusse, kus õppis aastatel 1963–1968 Tartu Kunstikoolis kunstnik-dekoratori erialal ja aastatel 1969–1974 Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis metall-ehistööd.

Eving töötas aastatel 1968–1969 Tallinna Kunstiteodete Kombinaadis, aastatel 1974–1975 Balti Laevastiku muuseumi kunstnikuna ja aastatel 1976–1997 Kunstikombinaadi ARS metall-ehistööde ateljees ARS-Juveel. Alates 1997. aastast töötas ta vabakutselise kunstnikuna ning oli 1994. aastal loodud ehtekunstigalerii A-Galerii osanik ja asutajaliige. Ta osales galerii ülesehitamisel ja selle tegemistes, olles kolleegidele tagasihoidliku ja rahuliku meelega kaasteeline.

Ligi 40 aastat on tema töölaud olnud Eesti Kunstnike Liidu

metallikunstnike „mesipuus“ Hobusepea tänaval. Eving on loonud ehteid, ehisvorme, seinaplaate ja medaleid, kavandanud ja teostanud tellimustöid ning esitanud näitustele peegeldusi oma mõtetest seoses aja ja eluga. Aastatel 1975–1991 esines Eving regulaarselt vabariiklikel tarbekunsti näitustel, triennaalidel ja välisnäitustel. Tema suhe loodavasse oli tõsine ja mõtisklev ning tema meelisteemaks oli geomeetriliste vormide kontrastsuse sobitamine loodusvormide pehmusega. Teostuses toetus Eving traditsioonilistele tehnikatele, aga katsetas ka autoritehnikaid. Ta oli ka üks viimaseid töömahuka ja reljeefse kohrutustehnika kasutajaid.

Eving alustas aktiivset näitustegevust 1974. aastal, esimene isikunäitus toimus koos Krista Virkusega 1982. aastal Tallinna Kunstihoone galeriis. Samal aastal astus ta Eesti Kunstnike Liidu liikmeks. Eving kuulus ka Eesti Metallikunstnike Liitu.

Eesti Kunstnike Liit
Eesti Metallikunstnike Liit
A-Galerii
Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuseum
Kultuuriministeerium

Boris Björn Bagger

6. III 1955 – 4. VII 2024

Eesti-Saksa kultuurisild on muutunud ühe tugisamba võrra hapramaks: 4. juuli õhtul lahkus teispoosuse kitarrist, arranžeerija, muusikakirjastaja ja kitarriprofessor Boris Björn Bagger (sõprade ringis BBB). Küllap kõlavad tema kitarrihelid juba taevaste ingliskooride saatteks.

6. märtsil 1955 sündis Saksamaal eesti juurtega perre muusikaandega õnnistatud poisslaps. Noormeheikka jõudnuna asus ta Karlsruhe ja Freiburgi muusikaülikoolides õppima muusikateadust ja kitarrit.

BBB lai haare ja produktiivsus on kombanud inimvõimete piire. 1990. aastast töötas ta kitarriopejõuna Karlsruhe Muusikaülikoolis. Õppetöö kõrvalt jätkus kitarristil inspiratsiooni ja energiat anda kontserte, salvestada tosinkond CDd, osaleda sadades raadiosalvestustes, tellida heliloojatelt uut muusikat, arranžeerida kitarrile sadakond lühipala, panna alus mitmele ansamblile ja vahendada kümneid eesti muusikaproduksioone Antes Editionile.

BBB kokkupuuted eesti muusikaeluga tekkisid ajal, mil tollases ENSVs olid õhus vabanemispüüdlused. Sest ajast seisab BBB nimi ühes või teises kontekstis kõrvuti eesti muusikutega,

nagu Jaan Rääts, Raimo Kangro, Lepo Sumera, Peeter Vähi, Kalle Randalu, Erkki-Sven Tüür, Siiri Sisask, Urmas Sisask ja Tõnu Kõrvits. Muu hulgas leidsid 1992. aastal BBB eestvedamisel aset Eesti kultuuripäevad Saksamaal, milles osales ligi 900 muusikut, kunstnikku, kirjanikku ja näitlejat.

Trenditeadlik muusik avaldas eri veebiplatvormidel laiemale sihtgrupile orienteeritud muusikat, mis on köitnud miljonite kuulajate tähelepanu.

Kitarristi suur hobi oli kõik mandoliiniga seonduv. Olgu siinkohal nimetatud koostöö mandoliinivirtuos Detlef Tewesiga, Ettlingeni mandoliiniorkestri asutamine, samuti mulluse mandoliiniteoste konkursi korraldamine. Mandoliinipisiku süstis ta ka oma tütresse Anna Mariasse.

Lahkunud muusiku elutööks võib pidada kirjastuse edition49 ellukutsumist. Enam kui kolme aastakümne jooksul on edition49 publitseerinud kümnete eesti heliloojate loomingut. See pole jäänud märkamatuks ka siinmail, 2002. aastal pälvis BBB eesti kultuuri vahendamise eest Maarjamaa Risti teenetemärgi.

Kaasteeliste ja sõprade mällu jääb BBB püsima särava isiksusena.

Kultuuriministeerium
edition49
Estonian Record Productions /ERP
Eesti Kitarriselts
Eesti Interpreetide Liit

Margarita Voites

30. X 1936 – 20. VI 2024

Lahkunud on legendaarne estoonlane, koloratuursopran Margarita Voites.

Aastatel 1955–1957 õppis Margarita Voites Tartu Ülikoolis bibliograafiat ning astus õpingute kõrvalt ülikooli näiteringis üles ka Imre Kálmáni opereti „Montmartre'i kannike“ nimiosas. Tänu lavastuse menule jättis ta õpingud ülikoolis ning asus õppima Tallinna Konservatooriumi Linda Sauli klassi, mille lõpetamise järel 1964. aastal sai temast Vanemuise teatri solist. Sellel laval nägid rambivalgust Margarita Voitesese esimesed suurrollid: Violetta ja Gilda (Giuseppe Verdi „Traviata“ ja „Rigoletto“) ning Marguerite (Charles Gounod' „Faust“).

1969. aastal sai Margarita Voitesest Estonia teatri solist ning nagu ta hiljem alati suure tänutundega meenutas, oli see üks imeline aeg, mil tema partnerid olid sellised suurkujud nagu Georg Ots ja Tiit Kuusik, Hendrik Krumm ja Ivo Kuusk, Mati Palm ja Teo Maiste ning kus tal oli võimalus laulda selliste dirigentide taktikepi all nagu Neeme Järvi ja Eri Klas.

„Minult on küsitud, kuidas ma teen oma kõrgeid noote,“ on rääkinud Margarita Voites intervjuus Heino Pedusaarele. „Nad on mul lihtsalt olemas. Ma ei ole kaugeltki laulja jumala armust. Osade küpsemise aeg on pikk. Proovides leian ennast harva, pigem etendus-est etendusse. Olen omajagu kahtleja, vajan julgustust. Partneri õigel kohal öeldud sõna tähendab mulle palju.“

Estonias jõudis kahel korral publiku ette ka Margarita Voitesese üks vaieldamatuid suurrolle – nimiosa Gaetano Donizetti ooperis „Lucia di Lammermoor“ (aastatel 1970 ja 1984). „See on meisterroll, millega Rita jääb ajalukku – ja mitte ainult eesti muusika ajalukku,“ on öelnud Eri Klas.

Helgi Sallo aga on meenutanud: „Kui ma 1985. aastal Estonia külalis-etenduste ajal Rootsi Kuninglikus Ooperis Margaritaga Luciat kuulasin, olid kõik mu ihukarvad vaimustusest püsti. Missugune hää! Etenduse lõpus seisis publik püsti ja aplodeeris pool tundi. Siis ma küll mõtlesin, et Margarita on sündinud valel ajal ja vales kohas. Maailmas oleks teda juba ammu kuninglikult kätel kantud.“

Teatritöö kõrvalt oli Margarita Voites aktiivne ka kammerlauljana ning astus üles kontserdiprogrammidega nii kõigis omaaegse Nõukogude Liidu vabariikides kui ka välismaal (Tšehhoslovakkias, Rumeenias, Bulgaarias, Saksamaal, Ungaris, Soomes, Itaalias, Kanadas, Küproses, Maltas, Jaapanis, Šveitsis, Sri Lankas, Indias ja Rootsis). Erilise koha Margarita Voitesese repertuaaris omandasid

„Ave Maria“ ettekanded ning paljusid neist saab kuulata 2005. aastal ilmunud CD-l „Ave Maria“.

Margarita Voites oli esimene Eesti naislaulja, kes esines Moskva Suures Teatris ning 1979. aastal pälvis ta ka tollaegse kõrgeima tunnustuse – NSV Liidu rahvakunstniku tiitli. 1986. aastal anti talle Georg Otsa nimeline preemia *bel canto* traditsioonide elamusliku edasikandmise ja ulatusliku kontserttegevuse eest.

2006. aasta 30. oktoobril tähistas Margarita Voites galakontserdiga Estonia kontserdisaalis oma 70 aasta juubelit, hämmastades publikut imelise vokaalse vormiga. Tiiu Levald kirjutas kontserdi järelkajas ajalehes Sirp: „Kuulates lauljat, tajusin järjekordselt üht vääramatut tõsisasja – kuivõrd loodus on oma seadustega meist vägevam. Kui palju on siiski asju, mis ei ole õpitavad ega ostetavad. Margarita Voitesele on kingitud kordumatu, ebamaiselt kauni tämbriga hää, intuiitiivne fraasikujundamise võime, mingi sõnulsetamatu häälelennutamise oskus. Tema hääles on nii palju säilinud ja ilmunud ka lisaväärtus.“

2010. aastal ilmus Peter Pedaku portreeraamat „Margarita Voites. Imetabades“, mis teeb sisuka tagasivaate lauljataru elu- ja loometeele.

„Ma pole kunagi lavale läinud, et vabandage, et ma teile nüüd laulan,“ on rääkinud Margarita Voites intervjuus Marvi Taggole. „Meeldib või mitte, aga ma pakun omalt poolt parima. Tähesära pole midagi vähemat ega midagi rohkemat kui igapäevane töö, proovid ja etendused. Midagi peab liikuma, põlema ja siis see ongi sära. Lihtne rääkida, raskem teostada. Ma ei ole oma loomeloost saanud iga kord seda, mida oleksin tahtnud. Näiteks Silva jäigi laulmata. Üldiselt mulle ei meeldi minna konflikti. Peenrahaks ma pole end kunagi vahetanud. Ja need rahvakunstniku nimetused ei ole tulnud kunagi nii lihtsalt, nagu räägitakse.“

Kolleegid jäävad Margarita Voitest meenutama kui äärmiselt eredat, isikupärast ja säravat natuuri, kellel jätkus silma märkamiseks ja head sõna toetuseks seal, kus seda kõige rohkem vaja läks, ning kes kandis oma esisolisti rolli alati väarikalt. Ta oli inimene, kes armastas väga suhelda, ning kui ta oli lasknud kedagi oma lähiringi ja sai temaga sõbraks, siis oli see eluajaks. Ta ei reetnud oma sõpru mitte kunagi.

Sügav kaastunne kõigile lähedastele, sõpradele ja kolleegidele.

Rahvusoper Estonia
Teater Vanemuine
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia
Eesti Teatriliiit
Eesti Näitlejate Liit
Kultuuriministeerium